# Solidaritet i to udgaver

**Er det solidarisk at indordne sig under internationale aftaler og lade WTO genindføre asbest i Danmark? Eller er det solidarisk at nægte frihandelsorganisationen indflydelse på vores arbejdsmiljø?**



Den 30. november 1999 fyldte fagforeningsfolk, miljøforkæmpere og mange, mange andre Seattles gader for at blokere adgangen til det store konference-center, hvor verdenshandelsorganisationen, WTO, skulle holde møde.

Motiverne var forskellige, men gennemgående var den dybe modvilje mod at lade de multinationale selskabers interesser veje tungere end miljø, sundhed, demokratiske rettigheder og social lighed. Og ønsket om at fratage den lukkede og udemokratiske organisation, WTO, retten til at afgøre, om vi skal købe genmanipulerede fødevarer eller tillade asbest.

At de mange deltagere med hver deres mærkesager følte sig som del af en samlet, solidarisk bevægelse, kan næppe undre. Men også mange af de frustrerede delegerede og repræsentanter fra de officielt tilknyttede NGO'er, som blev forhindret i at komme ind til deres møde, opfattede sig selv som del af et solidarisk projekt: WTO er en international organisation, hvor landene frivilligt indgår aftaler, og det er mest solidarisk at overholde de aftaler, man har skrevet under på.

## Hemmelig domstol

Med topmødet i Seattle og med WTO-dommen, der tvinger EU til at lade USA eksportere hormonberiget oksekød, er verdenshandelsorganisationen så småt ved at tilkæmpe sig en plads i danskernes bevidsthed og i den offentlige debat.

Hvad færre ved, er, at i disse måneder sidder tre handels-embedsmænd og tager stilling til, om Frankrig har lov til at forbyde asbest. De tre mænd udgør et af WTO's domstolslignende paneler. Ingen af dem har nogen sinde beskæftiget sig med arbejdsmiljø og sundhed. De vælger selv de eksperter, de vil lytte til, og offentligheden har absolut ingen adgang til at følge, hvad der foregår i de 6-9 måneder, panelet arbejder. End ikke ekspert-vidnernes navne eller tidspunktet for møderne bliver offentliggjort.

## Asbest-lobby

Det er Canada, der har klaget over det franske asbestforbud. Canada påstår, at det er en teknisk handelshindring over for landets asbesteksport.

Klagen falder i forlængelse af et omfattende kampagne- og lobbyarbejde, som den canadiske regering har gennemført i årevis sammen med asbestindustrien. Deres påstand er, at hvid asbest, krysotil, ikke er farlig, når den bliver håndteret „kontrolleret".

Canada og asbestindustrien lukker bevidst øjnene for, at det vil kræve et benhårdt totalitært samfund at garantere „kontrolleret" brug af det farlige mineral på arbejdspladser, ved reparationer og nedrivninger og i private hjem. For slet ikke at tale om det dybt urealistiske i sikker og kontrolleret brug i de fattige lande i Den Tredje Verden.

## Arbejdsmiljøet taber

Når sagen skal afgøres af en WTO-domstol, er uhindret handel på tværs af landegrænser det overordnede princip. Skal en WTO-domstol alligevel tage hensyn til sundhed eller miljø, falder bevisbyrden på det land, som har indført de strengere regler, ikke på asbestproducenten. Forsigtighedsprincippet har ingen betydning, tværtimod skal det være en uanfægtet videnskabelig sandhed, før et stofs farlighed og et forbuds effektivitet bliver accepteret. Endelig skal det bevises, at man ikke kan sikre sundheden

*Af Janne Hansen jha@sid.dk*

*og Michael Voss elmivo@ft.dk*

*Aktionsgruppen Arbejdere Akademikere*

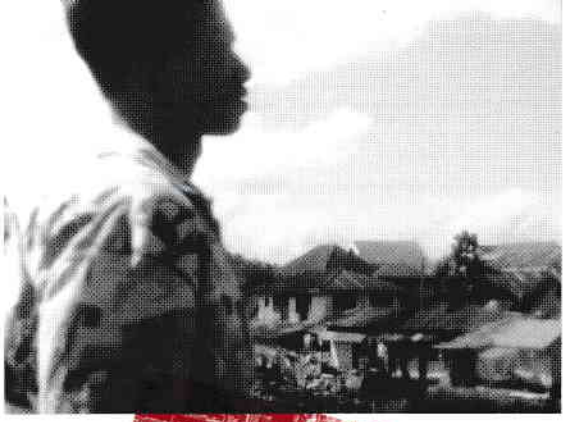

lige så godt med regler, der i mindre grad generer verdenshandlen.

På den baggrund er det ikke overraskende, at sundheds- og miljøhensyn endnu aldrig har vundet en WTO-sag.

## Dernæst Danmark

Dommen i asbestsagen forventes at falde i foråret. Herefter har WTO-systemet en appelmulighed.

Taber Frankrig sagen, skal landet afskaffe sit asbestforbud. Dommen vil sandsynligvis få umiddelbar betydning for Danmark og resten af EU. Under alle omstændigheder vil vejen være banet for tilsvarende panelsager mod alle andre lande, som forbyder asbest.

Nægter Frankrig og de øvrige lande at fjerne asbestforbudene, giver WTO Canada ret til at indføre handelsmæssige modforanstaltninger. En slags bøde, som skal presse landet til at følge dommen.

Det er det, USA har gjort over for EU i hormonbøfsagen. Derfor er der ekstra told på visse danske landbrugsvarer, der eksporteres til USA.

## Falsk lighed

For de fleste partier i det danske Folketing og for en stor del af de store NGO'er på miljø- og bistandsområdet, er dette en god og solidarisk måde at løse internationale uenigheder på. Man forhandler sig frem til fælles regler, som alle er med på, og så sætter man „objektive, neutrale" opmænd til at afgøre, om reglerne bliver brudt.

Men efter vores opfattelse forsvarer de mere deres eget idealiserede billede af WTO end virkelighedens organisation.

For det første glemmer de, at WTO er en frihandelsorganisation, hvis altoverskyggende formål er at sikre varernes frie bevægelighed over landegrænserne. Alle andre hensyn kommer i anden række.

For det andet idealiserer de fælles aftaler og fælles regler. Som det klart blev demonstreret på det mislykkede møde i Seattle, er nogle lande mere lige end andre, når beslutningerne skal træffes.

Og ens regler er ikke nødvendigvis retfærdigt, når forudsætningerne er forskellige: „At vi bokser efter de samme regler, ville ikke hjælpe mig meget, hvis jeg skulle i ringen mod Mike Tyson," som Tanzanias handelsminister sagde for nogle år siden.

## Foregangsland

Endelig dækker uenigheden over to forskellige strategier i kampen for bedre miljø, arbejdsmiljø, sundhed, osv.

Tilhængerne af WTO forsvarer fælles regler for alle, hvilket i praksis vil sige, at det bliver laveste fællesnævner, der bliver vedtaget - f.eks. grænseværdier, åndedrætsværn og udluftning, når det gælder asbest.

Efter vores mening er det mere solidarisk og perspektivrigt at forsvare de landevindinger, som er erobret i form af stadig flere lande med forbud. Med det udgangspunkt kan vi bruge den viden og dokumentation, der er opsamlet i Danmark, til at hjælpe fagbevægelse og arbejdsmiljøfolk i andre lande med at få indført asbestforbud der. Sådan en kampagne er netop nu i gang i Brasilien, verdens femtestørste asbestproducent.
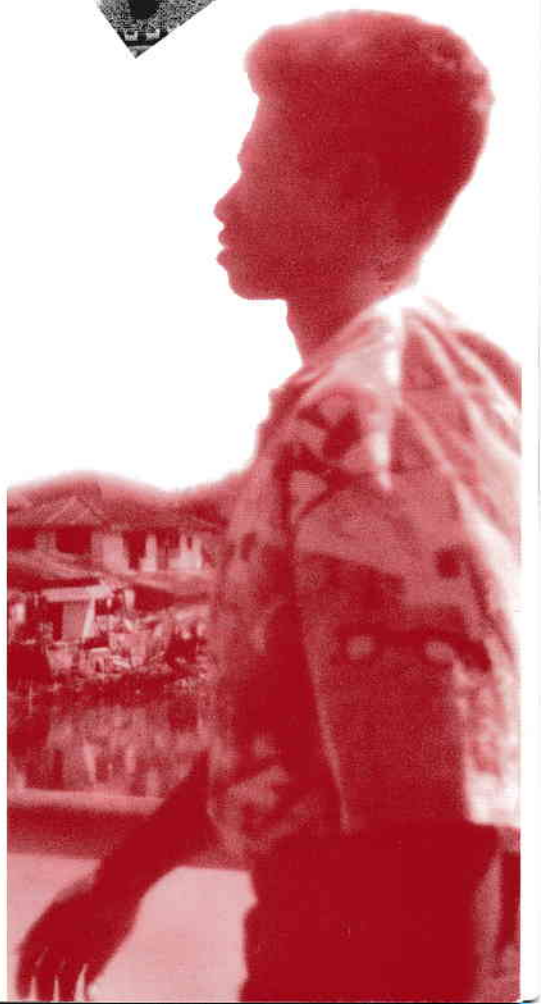
Vi er overbeviste om, at hverken brasilianere, sydafrikanere eller grækere havde haft nogen glæde af, at Danmark havde ventet med at forbyde asbest, til vi kunne få hele EU eller hele WTO med. Tværtimod har vi som foregangsland kunnet trække dem i den rigtige retning.